

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Memo. 1920
ODDZIAŁ.....

Przedmiot:

TREŚĆ

La Tuna Istokawa

Le general de Trowadowski
chef d'état-major de l'armée
à M^r le Colonel Chardigny
Président de la Commission

Warszawa,.....

1920.

Ref:

(Szef Sekcji)

Szef Oddz.

Szef Sztabu

Patrz przed apr.

Nr.

Przedmiot

Patrz po wysł.:

Oddział

Akta poprzednie :

Tymczasem
załatwione

Za zgodność czystopisu

Skontro

Wysłano:

Załączyć:

Koncypiant :

NACZELNE DOWODZTWO W.P.

Warszawa dnia 3 października 1920 roku

/ Sztab Generalny /.

Nr.1058/III.

ZESTAWIENIE FAKTÓW AGRESYWNego

WYSTĘPOWANIA LITWINÓW

według meldunków Dow. 2. armji.

2.IX.20.

O godz.11 zaatakowały dwie kompanje litewskie w m.Lipowo placówkę 7.p.uł. i wyparły ją.- Wysłany na Lipowo szwadron został również przez owe dwie kompanje zaatakowany.- O godz.16. w Sejnach zaatakowali litwini oddziały 16.p.uł.

3.IX.20.

4.III.

Oficer 16.p.p.,który dostał się do niewoli litewskiej podaje przez polskiego żołnierza że z Sejna litwini szybko posuwają się na Augustów.-

4.IX.20.

6.III.

Własna kompanja w Sztabinie zaatakowana przez litwinów od strony Krasnego Boru została zmuszona do wycofania się w kierunku na Augustów.-Litwini w sile jednego prowadzą atak od strony Gruszki w kierunku na Sajenki i trzema baonami od Gerskiego Lasu w kierunku południowo-zachodnim.-

3668.III.

4.brg.jazdy atakowana koncentrycznie w rejonie Suwałki-Augustów przez większe siły litewskie w przypuszczalnej sile około 10 baonów. Wysłane detachment zaatakowane w rejonie Skieblewo-Kurjanki wycofało się na Gruszki, ponownie zaatakowane cofnęło się na Tomaszówkę.- Według zeznań jeńców litewskich, mają oni w dniu dzisiejszym ovladnąć Suwałkami.-Litwini zajęli m.Gruszki.-

5.IX.20. 3699.III.

Litwini atakowali tartak/ na wschód od Suwałk /. Atak odparto.-

6.IX.20.

Oddziały 41.p.p. i 7.p.uł. dnia 4.IX. zostały zaatakowane przez większe oddziały litewskie pod m.Czerwona.-

3688.III.

Według zeznań oficera-litwina, oddziały litewskie otrzymały rozkaz obsadzenia linii Lipsk-Dąbrowa-Krasny Bór-Sztabin-Zarnowo. Iifas-faxxzxzxi twini strzelają kulami ekrazytowemi i fosforycznemi.- Ataki na Stenkowzne-Studzienicz na prowadzone są przez Litwinów z niezwykłą zacietością.

7.IX.30.

Szwadron 3.p.uł.został przed m.Łiby zaata-

3715.III.

kowany przez oddział piechoty i kawalerji litewskiej z jednym autem pancernym,-

3710.III.

W Lipsku w czasie obsady litewskiej mieli bolszewicy swój posterunek z telefonem.-/ wiadomość od przedstawiciela misji francuskiej /. Mieszkańcy Lipska własnoręcznym podpisem stwierdzili fakt zgody i współdziałania Litwinów z bolszewikami.

9.IX.20. 3726.III.

• Potwierdza się wiadomość o koncentracji Litwinów w rejonie Kaletni-Dąbrowa-Jegliniec.- Nieprzyjaciół ma zamiar atakować Suwałki z kierunku Kaletni.- Uprzedzając zamiar nieprzyjaciela własne oddziały sforsowały linie przeciwnika i zajęły Sejny.-

12.IX.20. 3739.III.

I. Litwini koncentrują się pod Sejnami.- 6.p.p.
lit. na północny wschód od Sejn.5.p.p. na wschód
a 2.p.p. na południowy wschód od Sejn.-

30. tj. III.

I. Rząd Litewski w odpowiedzi na notę Rządu Polskiego zakomunikował, że wojska litewskie otrzymały rozkaz wstrzymania względem nas wszelkich kroków wojennych.- Rozkaz do własnych oddziałów wstrzymania wszelkich kroków wojennych w razie ataków litewskich odeprzeć je nie posuwając się jednak naprzód.-

14.IX.20. 3777.III.

0 godz.8-ej 13.IX./ od godz.12. obowiązywa-

to zawieszenie broni / Litwini w sile jednego baonu z autem pancernym zaatakowali Sejny od wschodu i północnego-wschodu. Po dwugodzinnej zaciętej walce własny 3.p.uł. został zmuszony do opuszczenia Sejna.- Jednocześnie oddziały litewskie wywiadowcze podchodziły do szosy Giby od Konstantynówki i w kierunku na Krasnopol.- O godz.18./a więc już po zawieszeniu broni / przeciwnik w sile baonu z trzema działami napierał z północy w kierunku na Złobin - Lopuchowo - Daniłowce, jeden baon litewski z 4-ma działami atakował energicznie Giby od północy.- W tym samym czasie posuwała się kolumna litewska w kierunku na Zelwe-Wielkokuk.- Litwini wprowadzili do boju cały 2,3.i 6.p. Oddziały nasze w ciągu nocy wycofały się na linje rzeki Czarnej Chańcy.-Jeńcy zeznają, że Litwini oczekują lada dzień posiłków bolszewickich z Grodna i że księża litewscy propagują święta wojnę przeciw Polsce.-

15.IX.20. 3763.III. Wzięty przez l.dyw.leg. do niewoli dowódca baonu bolszewickiego zeznaje, że Grodno obsadza ją dwa pułki litewskie wspólnie z oddziałami bolszewickimi.-

19.IX.20. W okolicy jez.Biała przy miejscowości Karolin został ostrzelany patrol 6.p.plleg. idący wzdłuż frontu o godz.7.rano.-

20.IX.20. 3832.III. W ciągu dnia 19.b.m, ostrzeliwała artylerja litewska nasze placówki nad jeziorem Głuche.-

21.IX.20. Oficer litewski, wzięty do niewoli zeznaje, że istnieje porozumienie bolszewików z litwinami co do wspólnej akcji z litwinami.-

3836.III. Dnia 20.IX. ostrzeliwali litwini artylerja nasze placówki.- Most pod Giabami zniszczony przez Litwinów.-

22.IX.20. 3947.III. 21.IX.b.r. w ciągu nocy podchodziły patrole

litewskie pod nasze placówki i ostrzeliwały je ogniem karabinów maszynowych.-Wieczorem Litwini stojący w m.Ireni ostrzeliwali również nasze placówki.-

22.IX.20.

22.IX. pod wieczór wojska nasze zajęły Sejny.-

3849.III.

Na odcinku Giły nocna strzelanina wywołana agresywnością patroli litewskich.-

23.IX.20.

Z zeznań jeńców wziętych w Sejnach wynika, że Litwini przygotowali się do zajęcia Augustowa.-

24.IX:20. 3876.III.

3.dyw"leg. wzięła w walkach pod Brzostowicami Wielką trzecz Litwinów artylerzystów, którzy walczyli po stronie bolszewickiej w l.p. artylerji bolszewickiej.-

27.IX.20. 3898.III.

W okolicy Lipina oddali Litwini 40 strzałów artyleryjskich.- W rejonie na wschód od Wielkopeni napadł patrol litewski na naszą placówkę.- Panczerka litewska ostrzeliwuje okolicy Wielkopeni.-

29.IX:20. ³⁹¹⁵~~3915~~.III.

Litwini ostrzeliwali ogniem artylerji m.Murowany Most.- / 3 klm. na południowy wschód od Smolan /.

29.IX.20. 3933.III.

Litwini w dniu wczorajszym ostrzeliwali kilkakrotnie nasz punkt obserwacyjny w rejonie Nowosady / północ od Sejny /.-

L.X.20. 3969.III.

O godz.14 zaatakowali Litwini nasze oddziały na linii rzeki Uły wspomagani dwoma pancerkami, stojącymi w okolicy Serwiny.-

3974.III.

Własnym oddziałom nakazano zaniechania działań wojennych w stosunku do Litwinów.-

w.z.Szefa Oddziału III.

/-/ Z a b i e l s k i

Major.

Za zgodność odpisu:

Oddział II Informacyjny

SA- № 45994./II

DÉLÉGATION DE LA PAIX

RIGA.

Donc pour l'instant.

Linja obecnie przez nas zajmowana biegnie:
Orany-Woronów-Wiszniów-Kajdanów-Nieśwież-Klecz-Łachwa-
-Dawidgródek-Olewska-Zwiahel, dalej Słuczą do Starokon-
stantynowa, gdzie styk z wojskami ukraińskimi, niżej
front ukraiński przez Letyczów-Nowa Uszyca-Wierzbowice
stop. Prócz tego w toku akcji korpus jazdy na Korosten,
piechota i jazda na Mołodeczno, oraz ukraińska na Zmeryn-
kę.-

Linja rozejmowa na południu nie może być coźnięta
na zachód od Uborci i Słuczy, oraz od obecnie zajmowane-
go frontu wojsk ukraińskich stop. W przeciwnym razie
ukraińcy byliby wtłoczeni do Galicji. stop.

Na północy linja rozejmowa musi nam zabezpieczać
korytarz do Łotwy stop. Dopchnięcie siłą zbrojną do Dźwi-
ny zajęłoby prawdopodobnie do 2-ech tygodni stop.
Wprowadzanym w życie może być rozejm ze względu na
wszczęcie akcji i oderwanie się jazdy nie wcześniej
jak w 6 dni po podpisaniu go w Rydze, to znaczy naj-
wcześniej 14-o b.m. stop Termin 6-dniowy zawieszenia
broni winien być liczony od momentu faktycznego wejścia
w życie rozejmu t.j. od 14-o stop. Rozejm ma obowiązy-
wać na całym froncie polsko-ukraińskim stop.

Minister Spraw Zagranicznych

Szef Sztabu Gen.

Nr. 326/A.

(Kopia)

Do

NACZELNEGO DOWÓDZTWA WOJSK POLSKICH

Sztab Generalny - Oddział II.

W WARSZAWIE.

Dziś jeszcze nie można sobie zdać sprawy czy, i jakie będzie miała konsekwencje sprawa zajęcia Wilna przez Generała ZELIGOWSKIEGO, dla naszej dalszej polityki w stosunku do aliantów. Można tylko stwierdzić, że wrażenie na Quai d'Orsay zrobiło to znaczne. Generał WEYGAND zawezwał mnie, i w rozmowie tak scharakteryzował powody, dla których, według jego zdania, wynikną dla nas poważne komplikacje z powodu zajęcia Wilna przez zbuntowane oddziały naszej armji. Streszczają się one do tych punktów:

1) Anglja, która czuje że sprawę Polską już raz haniebnie przegrała, czeka tylko sposobności ażeby wprost zemścić się na tych Polakach którzy nie słuchają jej rad, obronili wprawdzie świat przed zagładą, ale narazili na szwank prestige Wielkiej Brytanji.

Trzeba znać do głębi cały egoizm polityki angielskiej, by zrozumieć ten punkt widzenia.

2) Francja w wykonaniu traktatu Wersalskiego potrzebuje Anglii, i dlatego musi się z nią liczyć i nie może wbrew jej woli popierać tak

wszystkich dążeń Polski jakby w istocie pragnęła.

3) Anglja wywiera już teraz nacisk na Francję, by sprawą Górnego Śląska, którego posiadanie zapewni Polsce mocarstwowe stanowisko pokierowała inaczej niż dotąd to robi. Chciałaby koniecznie usunąć Generała LE ROND'a, co może rozstrzygnąć o wyniku plebiscytu.

Biorąc to wszystko pod uwagę powiedział General WEGAND, że boi się, iż Anglja uchwyci się sprawy Wilna, by zacząć kampanję przeciwko Polsce na całej linii, i że będzie chciała dopatrywać się w tym wydarzeniu dowodu, że Polska nie chce prowadzić swej polityki w porozumieniu z aljantami, ale dąży wyłącznie do uregulowania sprawy wschodniej w myśl sweich imperialistycznych dążeń.

Oświadczwszy to generał WEGAND powiedział, iż trzeba teraz liczyć się z faktem dokonany i że on, jak zawsze, uważa za swój pierwszy obowiązek bronić naszej sprawy, wobec tego pragnie teraz być zenną w jaknajściślejszym kontakcie, by mu dostarczał potrzebnych informacji dla uzasadnienia i obronienia naszego stanowiska w konflikcie z Litwinami.

/-/ M O R S T I N

Kpt.

Za zgodność:

Zalecki
Porucznik.

Naczelne Dowództwo W.P.

Stab Generalny

Oddział I.

SECRET

Trzymać pod zamknięciem.

SECRET

Nr.103080/I.

Zarządzenia org. i op.
dla gr. Białostockiej.

Warszawa, dnia 18/II, 1921 r.

A.

ZARZĄDZENIA ORGANIZACYJNE.

Z powodu nadmiernej ilości Dtw i szwadronów oraz przeciążenia Wojsk Litwy Środkowej oddziałami pozabojeowymi Nacz. Dow. zarządza następujące zmiany organizacyjne:

I. WYKONANIE:

- 1) Dow. Wojsk Litwy Środkowej zorganizować jako Dtwo Grupy Operacyjnej ze stanami zredukowanymi stosownie do mniejszej ilości podległych oddziałów.
- 2) Dtwo Okr. Wojskowego zupełnie zlikwidować.
- 3) Dtwo Brygady Zapas. zupełnie zlikwidować.
- 4) Dtwo 1 Korpusu oraz 3 Dtwo Brygad. Piech. przeorganizować na dwa Dtwo Dyw. Piech. i na dwa Dtwo Piechoty Dywizyjnej wraz z przynależnymi oddziałami.
- 5) Dtwo Dywizji Jazdy przeorganizować na Dtwo Brygady Jazdy.
- 6) Dtwo Brygady Artylerji przeorganizować na Inspektora Artylerji Grupy Op. a Dtwo pułków Artylerji na dwa Dtwo Artylerji Dywizyjnej (na prawach pułku).
- 7) Dtwo Miasta Wilna zredukować.

Wszystkie komp. sztab. i oddz. sztabowe składające się z nadmiernej ilości oficerów i szeregowych rozwiązać, organizując tylko komp. sztab. Dtwo Gr. Op. i dwa dywizji piechoty, nadto oddziały sztabowe Dtwo Brygady Jazdy i Dtwo Miasta Wilna.

Uzyskani z tej redukcji oficerowie i szeregowi jak i materiały mają być oddani do oddziałów liniowych.

II. PIECHOTA

- 1) Piechota Gr.Op. składać się ma z 6 pułków piechoty wziętych w dwie dywizje 3 pułkowe (1.dyw.Lit.Biał. i 2.Dyw.Lit.Biał.) skład tych dywizji następujący:

	Miński p.p.
1.dyw.Lit.Biał.	Wilenski p.p.
	Nowogrodzki p.p.
	Grodziński p.p.
2.dyw.Lit.Biał.	Oszmiański p.p.
	Święciański p.p.

(Uwaga: Nazwy pułków Lidzkiego i Kowieńskiego należy zmienić na Oszmiański i Święciański, a to z powodu istnienia już lidzkiego i kowieńskiego p.p. w 20.D.P.

- 2) Z rozwiązanej Brygady Zapasowej zorganizować 6 baonów zapas. i przydzielić je do odpowiednich pułków piech. uzależniając je wprost od Dowódcy odpowiedniego pułku.
Szkołę Podoficerską przydzielić do jednego z pułków piechoty.

III. ARTYLERIA

- 1) Do 1.dyw.piech.L.B.przydzielić I i II dyon 1.pap.L.B. i 1 dzo.L.B.
2) Do 2.dyw.piech.L.B.- III dyon 1.pap.L.B.jako II dyon 2.pap.L.B. i dawny I dyon 2.pap.L.B.
3) Bateria zapasowa pozostaje nadal jedna dla artylerji obu dyw. piech. i podlega bezpośrednio Inspektorowi Artylerji.

IV. KAWALERJA

- 1) Co do jazdy Litwy Brockowej wydać odrębne rozkazy.Przewiduje się utworzenie brygady jazdy z 10.p.uk.,13.p.uk. i 23.p.uk., a rozwiązanie grodzkiego p.uk.z tem że zostanie on użyty na utworzenie jazdy dywizyjnej a w części na uzupełnienie pozostałych pułków uk. Pułkowe plutony artylerji będą zawiązkami konnych baterji.
2) Szwadrony zapasowe przydzielić do pułku.

V. WOJSKA POMOCNICZE

1) Wojska kolejowe:

Komp. 1/IV, 2/IV. i 4/IV. wyjdą z obozaru Litwy Środkowej do dyspozycji Szefa Kol. Pol. Nacz. Dow.

Stwo węzła kolejowego należy możliwie zredukować.

Pociągi pancerne pozostają w dyspozycji Dtna Gr. Op.

2) Wojska techniczne:

Grupę mostową wycofać z Wilna i oddać do dyspozycji 2. Armii.

Baon Sap., Kolumna Saperska i W. Sap. nie zostają rozdzielone między dywizje lecz pozostają w dyspozycji Dtna Grupy Operacyjnej.

3) Wojska Sanitarne:

Szpital chirurgiczny oddać w zarząd Uniwersytetu.

Szpitala polowe i komp. san. rozdzielić w ten sposób aby na każdą dyw. piech. i bryg. jazdy wypadł bądź szpital bądź komp. sanitarna, Szpital Wojskowy (Antokolski) pozostaje jako szpital garnizonowy.

Reszta oddać do dyspozycji Szefa Sanitarnego Nacz. Dow.

Kolumna Sanitarna pozostaje w dyspozycji Dtna Grupy Operacyjnej.

4) Wojska samochodowe, taberowe, łączności i eskadra lotnicza pozostają bez zmiany.

5) Wojska etapowe:

Oddziały i estaby bezpieczeństwa i baony O.L.K. nie uważa za oddziały wojskowe i w raportach nie podawać.

Baony etapowe pozostają w tamtejszej dyspozycji.

VI. R O Z N E

G.U.G. i G.U.F., odwach garnizonu, drobne oddziały i t.d. możliwie zredukować a o ile nie znajdują miejsca w ramach organizacyjnych Grupy Op. - rozwiązać.

B.

ZARZĄDZENIA OPERACYJNE

- 1) Walczą z obozaru Litwy Środkowej wyprowadzić marszem jaknajszybciej do rejonu Orany, Olkieniki Dtno 2. Dyw. Piech. L.B. z pułkami Oszmiańskim i Święciańskim (ich baony zapasowe odejdą do Grodna)

II/2.pap.L.B.

Oddziały te pod względem organizacyjnym podlegać będą Dtu Grupy Op.Gen.ZELIGOWSKIEMO zaś pod względem taktycznym Dtu 2.Armji.

2) Brygadę Jazdy wyprowadzić do rejonu na Półn.Wschód od Wilna.

C.

Powyższe zarządzenia organizacyjne i operacyjne, ze względu natury politycznej wykonać w jaknajkrótszym czasie, a o postępach zawiadomić Oddział I i III Nacz.Dow.

Zarządzenia te winny zmniejszyć stany liczebne wojsk stacjonowanych na obszarze litwy Białej o przeszło 7.500 ludzi.

SCYBIE TAJNE

Trzymać pod zamknięciem

Nr.103080/I.

Zarządzenia org.i op.dla
gr.Białokonic.

Warszawa, dnia 16/II. 1921 r.

Do wiadomości.-

Szef Sztabu służbowo nieobecny

Za zgodność:

1.Zast.Szefa Sztabu Gen.

W.2 Szef I Oddziału N.D.

K u l i n s k i wr.

Generał - Podporucznik.

Major p.d. Szef Generalnego.

O d p i s.

"Tu kpt. Dygat. Czy z oddziału II. dla adj. szefa sztabu? Tak. Pa-
nie kapitanie. Tutaj por. Morawski. Mam rozkaz od szefa sztabu pułk. szt.
gen. Kleeberga prze Hughes'ować depeszę francuską szefa sztabu generaln
Wojsk Polskich gen. Rozwadowskiego, przeznaczoną dla pułk. Chardigny,
prezydenta Komisji Ligi Narodów dla Spraw Litewskich w Warszawie. Depe-
sza ta ma być z rozkazu gen. Rozwadowskiego doręczona pułk. Chardigny
jeszcze dzisiaj, ma być zaopatrzona L. Dz. stosownie do priusów i za-
opatrzona Hughes'owym podpisem gen. Rozwadowskiego. Razem z tą notą być
wysłane pułk. Chard. mapy odnośnie do ostatnich żądań litewskich (nota
co znaczy żądań litewskich?). Nota brzmi po francusku. Proszę p. kapi-
tana o korygowanie w razie jakich niedokładności przy podawaniu:

"Pour monsieur le colonel Chardigny, président de la commission
de la ligue de nations pour les affaires lithuaniennes. Varsovie.

Ne pouvant rentrer de mon inspection que demain je m'empresse
en reponse ^à lettres de vous confirmer mon colonel, que selon l'avis
de l'Etat Major Polonais, la réduction des effectifs du général Zeli-
gowski jusqu'au chiffre de 12 bataillons, 9 batteries et 12 escadrons,
proposée par votre commission est certainement possible et sera con-
seillée ~~ainsi~~ ^{ainsi} que appuyée ~~par~~ avec instance ~~par nous~~ auprès du
gén. Żeligowski stop. Mais il est de mon devoir de vous exposer mon
colonel en meme temps tous les dangers, qui ~~se~~ decoulent du fait, que
les lithuaniens de Kowno n'ont point cessé encore de mobiliser, que
leurs engagements trop connus envers les bolcheviks nous menacent
encore toujours par le dos, et que leur derniere note aggrave singu-
lierement la situation, car elle prouve une fois de plus toute ~~en~~
~~toute~~, l'influence nefaste sur Kowno du fameux oberost avec son traité
de Brest et sa tendance d'un large corridor territorial lithuanien
allemand commun avec les sowiets. Il est donc de mon devoir d'attirer
votre attention sur ces faits et de vous assurer, mon colonel, que nous
ne pourrons presser avec succes le gén. Żeligowski et son Etat Major
dans le sens de vos desirs que seulement dans le cas, ou la démobili-
sation lithuanienne aura commencé d'une maniere assurée et que le
chemin de fer si important pour nous de Grodno a Vilna nous soit re-
mis en toute sécurité. Autrement la situation, déjà fort inférieure de
nos troupes dans le cas d'une menace bolcheviste, deviendrait neces-

sairement encore plus difficile, car les lithuaniens ne manqueront point de nous entraver le noeud de communications si indispensable de Vilno en collaborant comme par le présent avec notre ennemi bolcheviste sous l'influence de la politique allemande, si déclarée anti polonaise. Rozwadowski général.

Koniec noty. Czy pan kapitan otrzymał całą notę zrozumiałą? Nota całkiem zrozumiała, będzie doręczona dzisiaj według rozkazu. Oprócz noty jeszcze mapy, odnośnie do ostatnich żądań litewskich. Telegram ma być zaopatrzony w liczbę dziennika prijusów. To wszystko. Czy Pan kapitan ma jeszcze mi coś do powiedzenia? Zaraz. Pan kapitan przyjdzie, wyszedł do oddziału. Już jest. Mapy będą zaraz doręczone wraz z notą. Dziękuję. Cześć. Cześć.

O d p i s.

Pour Monsieur le Colonel Chardigny, Président de la Commission de la Ligue de Nations pour les affaires lithuaniennes.

V a r s o v i e.

Ne pouvant rentre de mon inspection que demain je m'empresse en reponse a Vos lettres de Vous confirmer, mon Colonel, que selon l'avis de l'Etat_Major Polonais la réduction des effectifs du général Żeligowski jusqu'au chiffre de 12 bataillons, 9 batteries et 12 escadrons proposées par Votre Commission est certainement possible et sera conseillé ainsi qu'appuyée avec instance par nous auprès du général Żeligowski. Mais il est de mon devoir de Vous exposer, mon colonel, en meme temps tous les dangers qui découlent du fait, que les Lithuaniens de Kowno n'ont point cessé encore de mobiliser, que leurs engagements trop connus envers les bolcheviks nous menacent encore toujours par le dos et que leur dernière note aggrave singulierement la situation car elle prouve une fois de plus toute l'influence néfaste sur Kowno du fameux Oberost avec son traité de Brest et sa tendance d'un large corridor territorial lithuano_allemand commun avec les Soviets.

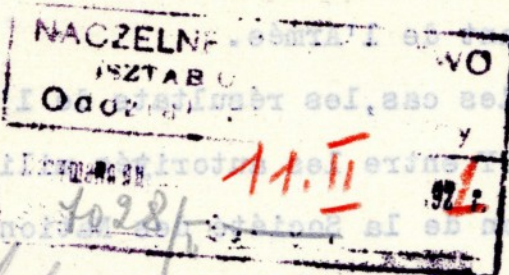
Il est donc de mon devoir d'attirer Votre attention sur ces faits et de Vous assurer, mon Colonel, que nous ne pourrons presser avec succes le général Żeligowski et son Etat_Major dans le sens de Vos désirs, que seulement dans le cas ou la démobilisation lithuanienne aura commencé d'une maniere bien assurée et que le chemin de fer si important pour nous de Grodno a Vilna nous soit remis en toute sécurité. Autrement la situation déjà fort inférieure de nos troupes dans le cas d'une menace bolcheviste deviendrait nécessairement encore plus difficile, car les Lithuaniens ne manqueront point nous entraver le noeud de communications si indispensable de Wilno en collaborant comme par le présent avec notre ennemi bolchevik sous l'influence de la politique allemande si déclarée anti polonaise.

Rozwadowski général.

VARSOVIE, le 9 Février 1921.

Commission Civile

N° 9.

Szyby
Le Colonel CHARDIGNY,
Président de la Commission Civile de la
Société des Nations

Woj
à Monsieur le Général ROZWADOWSKI,
Chef d'Etat-Major de l'Armée Polonaise.

Woj
Woj
Dans sa réponse à la Note de la Commission N°50
en date du 1er Février 1921 Monsieur ASKENATZY, au nom du
Gouvernement Polonais, déclare ce qui suit :

" Néanmoins, la Commission de la Société des
Nations étant d'avis que la démobilisation de ces troupes
s'effectue tout de même avec trop de lenteur, le Gouvernement
Polonais est prêt à faire de nouveaux efforts dans le but de
faire encore accélérer la solution envisagée par la Commis-
sion. Les autorités militaires polonaises auront à s'entendre
immédiatement avec la Commission de la Société des Nations
sur tous les détails relatifs à la démobilisation, d'après
les principes exprimés par vous pendant votre entretien avec
M. le Ministre des Affaires Etrangères le 31 Janvier, ainsi
que dans votre note du 1er Février, et je crois pouvoir assu-
rer la Commission qu'elle rencontrera de la part de ces
autorités toute l'aide nécessaire pour parvenir le plus vite
possible au but proposé. "

Dans notre conversation du 7 Février, certaines
mesures de détails relatives à l'exécution des principes

Adas, II
Woj
Adjutantura osobista
7/16/21

VARSOVIE, le 9 février 1921.

SOCIÉTÉ DES NATIONS

Commission Civile

généraux posés dans la Note N° 50 ont bien été envisagées mais il restait pour les sanctionner à prendre la décision du Chef de l'Etat, Commandant de l'Armée.

Dans tous les cas, les résultats de l'entente que vise Monsieur ASKENATZY entre les autorités militaires polonaises et la Commission de la Société des Nations au sujet des détails relatifs à la démobilisation des troupes du Général ZELIGOWSKI, ne sauraient faire l'objet d'une simple conversation mais doivent être enregistrés dans un document émanant des autorités militaires polonaises et visant chacun des points énumérés dans la Note N° 50 de la Commission.

J'ai l'honneur de vous demander de vouloir bien adresser ce document à la Commission le plus tôt possible, le délai fixé dans la note précitée expirant le 20 février.

P. Chardigny

Une copie de la présente lettre a été adressée au Ministère des Affaires Etrangères.

"

Dans notre conversation du 7 février, certaines

mesures de détails relatives à l'exécution des principes

NACZELNE DOWÓDZTWO W.P.

Adjutantura Szefa Sztabu Gen.

Poczta polowa 53. dn.....192.....

ODPIS.

Nr. Szt. Gen...../A. O.

SOCIETE des NATIONS

VARSOVIE, le 9 Février 1921.

Commission Civile

Nr. 9.

Le Colonel CHARDIGNY,
President de la Commission Civile dela
Société des Nations

à Monsieur le Général ROZWADOWSKI,
Chef d'Etat-Major de l'Armée Polonaise.

Dans sa réponse à la Note de la Commission Nr.50
en date du 1er Février 1921 Monsieur ASKENATZY, au nom du
Gouvernement Polonais, déclare ce qui suit:

"Néanmoins, la Commission de la Société des
Nations étant d'avis que la démobilisation de ces troupes
s'effectue tout de même avec trop de lenteur, le Gouvernement
Polonais est prêt à faire de nouveaux efforts dans le but de
faire encore accélérer la solution envisagée par la Commission
Les autorités militaires polonaises aurent à s'entendre immé-
diatement avec la Commission de la Société des Nations sur
tous les détails relatifs à la demobilisation, d'après les
principes exprimés par vous pendant votre entretien avec
M. le Ministre des Affaires Etrangères le 31 Janvier, ainsi
que dans votre note du 1er Février, et je crois pouvoir assu-
rer la Commission qu'elle rencontrera de la part de ces

574

autorités toute l'aide nécessaire pour parvenir le plus vite possible au but proposé."

Dans notre conversation du 7 Février, certaines mesures de détails relatives à l'exécution des principes généraux posés dans la Note Nr. 50 ont bien été envisagées mais il restait ⁴per les sanctionner à prendre la décision du Chef de l'Etat Commandant de l'Armée.

Dans toutes les cas, les résultats de l'entente que vise Monsieur ASKENATZY entre les autorités militaires polonaises et la Commission de la Société des Nations au sujet des détails relatifs à la démobilisation des troupes du Général ZELIGOWSKI, ne sauraient faire l'objet d'une simple conversation mais doivent être enregistrés dans un document émanant des autorités militaires polonaises et visant chacun des points énumérés dans la Note Nr. 50 de la Commission.

J'ai l'honneur de vous demander de vouloir bien adresser ce document à la Commission le plus tôt possible, le délai fixé dans la note précitée expirant le 20 Février.

//-/ CHARDIGNY.

Une copie de la présente lettre a été adressée au Ministère des Affaires Etrangères.

Za zgodność odpisu:

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA.

DN. 9 lutego 1921 r.

Nr 583/D/V.

Ministerstwo przesyła przy niniejszem odpis noty prezesa Komisji Cywilnej Ligi Narodów w sprawie programu demobilizacji wojsk Zeligowskiego, oraz odpis odpowiedzi Ministerstwa na tę notę.

Godząc się w zasadzie na program pułk.Chardigny i uważając, że jego pomyślne przeprowadzenie jest ze wszech miar pożądane i konieczne, Ministerstwo zaznaczyło jednak, zarówno w odpowiedzi pisemnej, jak i w ustnie składanych oświadczeniach, że szczegółowe rozwinięcie tego programu jest rzeczą dalszego i bezpośredniego porozumienia się Komisji Ligi Narodów z Naczelnem Dowództwem W.P. Dotyczy to zarówno organizacji i ordre de bataille demobilizowanej armji gen.Zeligowskiego, jak i terminu demobilizacji, wskazanego w nocie Komisji Ligi Narodów, mianowicie 20 lutego, który to termin był początkowo przez ustne porozumienie się p.Ministra Spraw Zagranicznych z pułk.Chardigny określony na 1 marca r.b.

Podając powyższe do wiadomości Naczelnego Dowództwa W.P. Ministerstwo zaznacza jednocześnie z całym naciskiem, że w ramach zakreślonego przez Komisję Ligi Narodów programu demobilizacji stanowisko nasze powinno być jaknajbardziej ustępliwe, nie cofające się nawet przed przyjęciem tego programu w literalnem brzmieniu, o ileby pułk.Chardigny wywierał w tym kierunku nacisk

Do

Naczelnego Dowództwa W.P.
w/m.

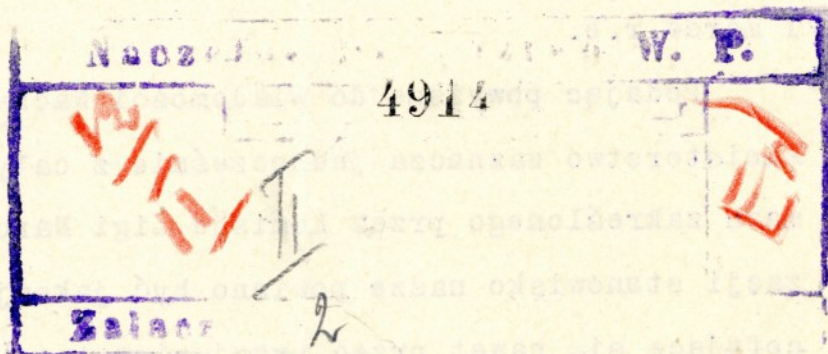
zdecydowany i usuwający możliwość dyskusji. Również co się tyczy wykonania przyjętych zobowiązań, to powinno to nastąpić ściśle i w terminach ustalonych. Wobec zapewnienia pułk. Chardigny, że przeszkody do uruchomienia kolei Grodno-Wilno będą niebawem usunięte, sprawę demobilizacji wojsk gen. Zeligowskiego nie należy stawiać junctum z poprzednią. Czynione w tym kierunku przez Ministerstwo próby spotkały się ze zdecydowanym oporem ze strony Komisji Ligi Narodów i dalsze nastawanie w tej sprawie jest niecelowe.

Dla informacji Naczelnego Dowództwa Ministerstwo komunikuje, że na najbliższym posiedzeniu Rady Ligi Narodów w Genewie dnia 21 lutego ma być ostatecznie rozstrzygnięta sprawa konsultacji w Litwie Środkowej i że wobec opornego i dwuznacznego stanowiska wobec tej konsultacji zarówno Litwy Kowieńskiej, jak i Rosji Sowieckiej, jest ze wszech miar pożądanem, aby lojalny stosunek Polski do decyzji Rady Ligi Narodów przedstawił się w jaknajlepszym świetle.

Za Ministra:

E. pułk

2 załączniki.

Commission militaire de contrôle.

Varsovie, le 1 Février 1921.

N.50.

Monsieur le Ministre,

La Commission militaire de la Société des Nations a l'honneur de faire connaître au Gouvernement Polonais que la démobilisation des troupes du Général Zeligowski s'effectue avec une lenteur contraire aux promesses reçues, qui ne laisse pas entrevoir une solution définitive.

La Commission a demandé au Gouvernement Polonais, dès le 8 Décembre, un programme de démobilisation dont elle a elle-même indiqué les grandes lignes, l'envoi d'officiers d'Etat-Major pour activer et surveiller les mesures d'exécution et de contrôleurs militaires pour vérifier les effectifs et l'administration des unités.

Cette demande a été renouvelée plusieurs fois verbalement, et en dernier lieu le 26 Janvier à VILNA, par télégramme N.49.

Aux termes de l'ordre N.2 du général Zeligowski en date du 20 Janvier les troupes de la Lithuanie Centrale sont simplement réorganisées en 2 divisions d'Infanterie et une division de Cavalerie de 4 Régiments avec services d'Armée.

La Commission Militaire a, en conséquence, l'honneur de demander au Gouvernement Polonais:

1/Que ces troupes soient réduites à la date du 20 Février à:

Une division d'Infanterie à 4 Régiments et 9 batteries d'Artillerie de campagne,

Une brigade de Cavalerie de 2 Régiments à 6 Escadrons.

Les Services d'Armée actuellement existant, pourront être conservés provisoirement, moins l'escadrille d'aviation et le groupe des trains blindés.

2/Le renvoi immédiat dans leurs foyers des hommes mobilisés par le général Zeligowski depuis le 10 Octobre.

3/La réduction à la date du 20 Février des effectifs du gé-

néral Zeligowski à 15.000 Rationnaires.

La Commission a l'honneur de demander au Gouvernement Polonais de vouloir bien lui donner la garantie que ces mesures seront exécutées dans les délais fixés.

Veillez agréer, Monsieur le Ministre, l'assurance de ma haute considération.

/-/ P.Chardigny.

Président de la Commission.

Monsieur le Prince SAPIEHA
Ministre des Affaires Etrangères de Pologne

à Varsovie.

4 février 1921

Monsieur le Président,

En réponse à Votre note du 1 février, No-50, adressée au Ministre des Affaires Etrangères, j'ai l'honneur de vous communiquer ce qui suit.

Le Gouvernement Polonais a déjà fait de son mieux et le fera toujours à l'avenir pour prêter à la Commission de la Société des Nations son concours le plus loyal et le plus efficace dans ses soins visant la mise en exécution du projet de la consultation populaire dans les territoires contestés entre la Pologne et la Lithuanie de Kowno. Grâce à l'intervention énergique du Gouvernement Polonais, le recrutement en Lithuanie Centrale a été arrêté, de même la démobilisation des troupes du Général Zeligowski se poursuit incessamment d'une manière très effective, malgré l'accroissement continu et menaçant de l'armée de la Lithuanie de Kowno. La totalité des forces du Général Zeligowski, y compris les prisonniers et les fonctionnaires civils, se trouve déjà actuellement réduite à un tel point que la sûreté même de Vilno pourrait en paraître compromise. Néanmoins, la Commission de la Société des Nations étant d'avis que la démobilisation de ces troupes s'effectue tout de même avec trop de lenteur, le Gouvernement Polonais est prêt à faire de nouveaux efforts dans le but de faire encore accélérer la solution envisagée par la Commission. Les autorités militaires polonaises auront à s'entendre immédiatement avec la Commission de la Société des Nations sur tous les détails relatifs à la démobilisation, d'après les principes exprimés par vous pendant votre entretien avec M. le Ministre des Affaires Etrangères le 31 janvier, ainsi que dans votre note du 1 février, et je crois pouvoir assurer la Commission qu'elle rencontrera de la part de ces autorités toute l'aide nécessaire pour parvenir le plus vite possible au but proposé.

Je suis obligé pourtant d'attirer l'attention de la Commission sur le fait que le Gouvernement Polonais, ayant garanti à la Lithuanie Centrale sa sécurité contre une invasion étrangère, ne saurait garder une attitude indifférente, si quelque surprise d'ordre militaire allait s'a-

Monsieur le Colonel Chardigny

Président de la Commission Civile de la

Société des Nations.

battre sur le pays au moment où il sera dégarni de ses troupes. Le Gouvernement Polonais a l'honneur également à cette occasion de rappeler à la Commission sa promesse de contribuer au rétablissement de la voie ferrée Grodno-Vilno qui jusqu'aujourd'hui n'a pu être reconstruite, vu le refus du Gouvernement de Kowno de donner son consentement à ce sujet. La nécessité d'acheminer sur Lida tous les trains allant à Vilno cause, en dehors des dépenses inutiles, aussi des antraves sérieuses pour une prompt communication avec la Lithuanie Centrale à laquelle, dès la démobilisation de ses forces militaires, le Gouvernement Polonais ne saurait, le cas échéant, porter en temps utile les secours nécessaires.

Je suis obligé d'observer en outre que le Gouvernement Polonais est dépourvu de toute information concernant l'attitude actuelle du Gouvernement de Kowno quant au projet de la consultation populaire. En effet, aucune information là-dessus n'est parvenue au Gouvernement Polonais, ni directement de Kowno, ni de la part de la Commission de la Société des Nations. Le fait que le Gouvernement de Kowno n'a donné jusqu'à présent aucune réponse à la note qui lui avait été adressée par le Conseil de la Société des Nations le 20 Décembre est de nature à inspirer des doutes sérieux sur les intentions véritables de ce Gouvernement, quant à l'accomplissement de ses obligations vis-à-vis de la Société des Nations, par rapport à la résolution de Bruxelles sur la consultation populaire et particulièrement sur une prompt solution des difficultés qui ne cessent de surgir par la faute de ce même Gouvernement. La Commission jusqu'à présent n'a aucunement rassuré le Gouvernement Polonais sous ce rapport.

Le Gouvernement Polonais est d'avis que l'adoption par la Commission d'une attitude ferme et décidée vis-à-vis du projet de la consultation populaire, suivie des mesures propres à rassurer le Gouvernement Polonais et la Commission Provisoire de Vilno sur la prompt réalisation de cette consultation, aidera de la manière la plus efficace à faire cesser les tergiversations et les fausses manœuvres dilatoires du Gouvernement de Kowno, à faire aplanir toute sorte de difficultés et dissiper toutes les inquiétudes, et contribuera ainsi à arriver enfin à la mise en exécution de cette œuvre pacifique et pacificatrice de la Société des Nations. Les limites du territoire soumis à la consultation ainsi que le projet du règlement du vote une fois défini, ~~le défini~~, le départ du détachement neutre à Vilno annoncé à l'opinion publique comme imminent, la Commission peut être sûre que toute la Lithuanie Centrale se prêterait entièrement et sans réserves à l'action

envisagée par la Société des Nations.

Enfin, quant à la dernière demande adressée catégoriquement au Gouvernement Polonais par la Commission de supprimer par tous les moyens dont il dispose les élections à la Constituante de la Lithuanie Centrale, je crois de mon devoir de faire observer à la Commission que cette demande, présentée sous une forme si catégorique, serait susceptible de placer le Gouvernement Polonais vis-à-vis de la Lithuanie Centrale, ainsi que de l'opinion publique polonaise, dans une situation plutôt délicate. Le Gouvernement Polonais ne saurait empêcher arbitrairement à ce pays tant éprouvé d'organiser sa vie intérieure, sans avoir la certitude inébranlable qu'il lui sera accordée la possibilité de faire valoir ses droits à la libre disposition de son sort sous l'égide de la Société de Nations. D'ailleurs le Gouvernement Polonais ne partage pas tout-à-fait le point de vue du Conseil quant aux préparatifs pour les élections susdites qui ne pourraient en aucun cas porter atteinte à la résolution de Bruxelles du Conseil sur la consultation, acceptée par les deux parties intéressées. Néanmoins voulant donner aussi dans cette question si délicate une preuve non équivoque de sa bonne volonté absolue et de sa déférence aux désirs de la Société des Nations et aller à la rencontre de la demande du Conseil et de la Commission, le Gouvernement Polonais a fait user son influence morale sur la Commission Provisoire de Vilno et lui a suggéré de élections projetées pour un temps indéterminé.

Veillez agréer, Monsieur le Président, l'assurance de ma haute considération.

Stanisław Dowoyno-Sołkohub
pułk. Sztabu Generalnego .

Warszawa, dn. 21. 1921. - Luty .

R A P O R T

Do

Szefa Sztabu Generalnego

WARSZAWA.

Melduję, że doręczyłem telegram Pana Generała pułk. Chardigny'emu . Pułkownik Chardigny znowu żalił się , że jego postulaty o rozbrojeniu armii Żeligowskiego nie są stanowczo popierane przez Nacz.Dow. "Szef Sztabu jest dobry polityk", zaznaczył pułk. Chardigny " Na początku telegramu pisze, że podziela moje zdanie, a później wypływa , że mnie stawiają się pewne warunki w tym względzie . Na to zapytaniem pułk. Chardigny'ego , dlaczego nie wpływają na Litwinów , którzy wystawiają zupełnie niemożliwe warunki co do plebiscytu i utrudniają porozumienie się . Pułk. Chardigny uchylił się od prostej odpowiedzi i zaczął mówić na temat , że Litwini niedowierzają szczerości Polaków , ale że w ogóle można z nimi dojść do porozumienia .

Muszę dodać, że pułk. Chardigny , którego jeszcze za czasów wojny bardzo dobrze znam , wyniósł ze swego pobytu w Petersburgu , jako wynik ciągłego kontaktu z kokami oficerskimi narodowców rosyjskich, pewne lekceważenie Polski . Teraz w Warszawie chociaż rzadko, ale kiedy styka się z Rosjanami , to tylko obozu skrajnego idącego^z nawet przeciwko Sawinkowowi . Jeszcze teraz w jego rozmowach, naturalnie bardzo ostrożnych , daje się odczuć noty ironji co do układu naszego życia państwowego .

W Kownie pułk. Chardigny ma bardzo dobre stosunki z byłym rosyjskim pułkownikiem szt.gen., obecnie szefem sztabu gen. litewskiego Kleszczyńskim, pod którego urokiem się znajduje i nawet przywozi jego listy do znajomych Rosjan stamtąd do Warszawy . Oprócz tego w Kownie jest wielu b.rosyjskich oficerów , którzy teraz przerobili się na Litwinów , i którzy starają się grać na jego rusofilskich uczuciach .

Jako polityczne credo pułk. Chardigny wysuwa dosyć utopijne zdanie o utworzenie wielkiej Litwy .która wtedy nie będzie bała się więcej Polski i może z nią zawrzeć przymierze .

Muszę dodać jeszcze o jednym zdaniu pułk. Chardigny'ego ,
które może wpłynąć na rozstrzygnięcie kwestji litowskiej . Jednego
razu w rozmowie opowiadałem mu , że sir R. Tower jako Anglik natu-
ralnie prowadzi angielską politykę w Gdańsku , " To jest bardzo
złe," zabrzmiała odpowiedź pułk. Chardigny'ego , " teraz np. nie
uważam siebie za Francuza , który musi stosować się do interesów Fran-
cji , bo jestem poza narodowościami , jestem w Lidze Narodów " Uwa-
żam , że teraz gdy pozostały zawarte ścisłe układy przymierza pomię-
dzy nami i Francją pułk. Chardigny patryota Ligi Narodów i prowadzą-
cy swoją własną politykę , która nawet może być niezastosowaną ~~nawet~~
do życzeń Francji, może przynieść nicoczekiwane niespodzianki .

Oprócz tego melduję, że miałem rozmowę z mjr. Clayton'em ,
który teraz zastępuje szefa misji angielskiej , i który przed kilko-
ma dniami powrócił z podróży do Bytomia . Mjr. Clayton poinformował
mnie , że według jego wiadomości Anglja prawdopodobnie stanie na
gruncie podziału Górnego Śląska pomiędzy nami i Niemcami z tem , że-
by linję Opole, Kluczbork oddać Niemcom .

J. L. Laroynno Joffe

Pułkownik Sztabu Gen.